

UNIwersytet IM. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Instytut Archeologii

**FOLIA
PRAEHISTORICA
POZNANIENSIA**

TOM XXI

POZNAŃ 2016

Tom recenzowany

Skład Redakcji Naukowej:

Redaktor naczelny: DANUTA MINTA-TWORZOWSKA
Sekretarz Redakcji: KATARZYNA PYŻEWICZ

Skład Rady Naukowej:

Maciej Kaczmarek, Michał Kobusiewicz, Aleksander Koško, Arkadiusz Marciniak,
Ulrich Müller, Vladimir Podborský

Redaktor tematyczny: Hanna Kóčka-Krenz

Adres Redakcji:

Instytut Archeologii, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
(Institute of Archaeology, Adam Mickiewicz University)
ul. Umultowska 89D, 61-614 Poznań, Poland
tel. +48/61 8291604
e-mail: iauam@amu.edu.pl

Na okładce wykorzystano rysunek zapinki z depozytu odkrytego w Bolesławcu,
pow. wierszowski, z ryc. 3 ze strony 238 niniejszego tomu

© Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2016

Publikacja sfinansowana przez Instytut Archeologii UAM

Wersją pierwotną jest wersja papierowa

All papers are copyright to their authors and to Folia Praehistorica Posnaniensia

No part of his publication may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopy, recording or any information storage and retrieval system, without permission from the copyright owner.

Projekt okładki: Piotr Sikorski

Redaktor: Ewa Kapyszewska

Redaktor techniczny: Dorota Borowiak

Łamanie komputerowe: Eugeniusz Strykowski

ISSN 0239-8524

WYDAWNICTWO NAUKOWE UNIWERSYTETU IM. ADAMA MICKIEWICZA W POZNANIU
UL. FREDRY 10, 61-701 POZNAŃ
www.press.amu.edu.pl

Sekretariat: tel. 61 829 46 46, faks 61 829 46 47, e-mail: wyd nauk@amu.edu.pl
Dział Promocji i Sprzedaży: tel. 61 829 46 40, e-mail: press@amu.edu.pl

Ark. wyd. 39,50. Ark. druk. 33,75.

DRUK I OPRAWA: VOLUMINA.PL DANIEL KRZANOWSKI, SZCZECIN, UL. KS. WITOLDA 7-9

SPIS TREŚCI

METODY – STUDIA – DYSKUSJE

Przemysław Bobrowski, Iwona Sobkowiak-Tabaka, Osadnictwo późnomezolityczne na stanowisku 29 w Kopanicy, gm. Siedlec	9
Ewa Bugaj, Uwagi o rzeźbie greckiej i nowych kierunkach jej badań	35
Adriana Ciesielska, Teoria centrum – peryferii Immanuela Wallersteina i jej recepcja w archeologii	55
Marcin Dziewanowski, Katarzyna Pyżewicz, Wyniki badań na osadzie kultury pucharów lejkowatych na stanowisku nr 4 w Mierzynie, gm. Dobra Szczecińska i ich znaczenie dla wiedzy o środkowym neolicie Dolnego Nadodrza	83
Agnieszka Góralczyk, <i>Vitis vini fera sylvestris</i> i <i>vitis vinifera sativa</i> . Udomowienie i upowszechnienie się uprawy winorośli w starym świecie na podstawie badań archeologicznych i paleobotanicznych	123
Maria Kłoska, Rola Nefertiti w religii i polityce okresu amarneńskiego	149
Dawid Kobiłka, Mikołaj Kostyrko, Kornelia Kajda, Archeologia poza <i>archaïos</i> . Przykład obozu jeńców wojennych i internowanych w Tucholi (woj. kujawsko-pomorskie)	177
Andrzej Kowalczyk, Późnośredniowieczna i nowożytna ceramika kamionkowa z posesji przy ul. ks. Posadzego 5 w Poznaniu – z badań przeprowadzonych w latach 2010–2011	201
Andrzej Krzyszowski, Dariusz Błaszczuk, Datowanie radiowęglowe grobów komorowych z wczesnośredniowiecznego cmentarzyska w Sowinkach (stan. 23a) w Wielkopolsce	213
Ireneusz Marchelak, Leszek Ziąbka, Skarb z epoki brązu z Bolesławca, pow. wierszowski	235
Magdalena Domicela Matczak, Tożsamość upamiętniona w przedstawieniach świętych. Przykład wczesnochrześcijańskich mozaik w rotundzie w Salonikach w Grecji	313
Danuta Minta-Tworzowska, Teoria archeologii w ujęciu Lwa Samuiloviča Klejna na tle naukowej biografii	339
Jakub Niebieszczański, Zarys środowisk sedymentacyjnych w dolinie Anthemousa (północna Grecja). Wstępne wyniki badań geoarcheologicznych w ramach projektu Anthemous Valley Archaeological Project	355
Marek Pankiewicz, Poszukiwanie znaczeń sztuki naskalnej na podstawie badań poświęconych współczesnej twórczości dzieci	375

Michał Pawleta, Upowszechnianie dziedzictwa archeologicznego regionu Bobolic: realizacje i propozycje	389
Oleksandr Shelekhin, Jednosieczny miecz ze scytyjskiego grobu koło Myrne, stepy ukraińskie	415
Rafał Skrzyniecki, Jan Romaniszyn, <i>Biologia versus</i> kultura. Przegląd bioewolucyjnych i kulturowych teorii wojny w przedpaństwowych społecznościach pradziejowych	437
Andrzej Smaruj, Ze studiów nad obrzędkiem pogrzebowym społeczności kultury wielbarskiej na Pojezierzu Gnieźnieńskim. Przykład cmentarzyska w Pałędziu Kościelnym (stan. 1) w powiecie mogileńskim	459
Justyna Żychlińska, Rola i pozycja społeczna kobiet we wczesnej epoce żelaza przez pryzmat zmian w rytuałach pogrzebowych – na przykładzie Wielkopolski	491
Daniel Żychliński, Popielnica – ubranie zmarłego? Stratyfikacja społeczna ludności Wielkopolski w świetle istnienia dwóch odmian urn w okresie wpływów rzymskich ...	505

RECENZJE

Dawid Kobiąłka, Olgierd Ławrynowicz, Joanna Żelazko (red.), <i>Archeologia totalitaryzmu. Ślady represji 1939–1956</i> , Instytut Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego, Instytut Pamięci Narodowej Komisja Ścigania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu Oddział w Łodzi, Łódź 2015	523
Andrzej Michałowski, Damian Waszak (red.) <i>Celtica studia z dziejów Celtów tom II, Tetragon</i> , Kalisz – Warszawa 2014	529
Danuta Minta-Tworzowska, Emmanuel Anati (red.), <i>meaning of abstract signs?</i> , <i>Expression</i> 2016, nr 13	533

CONTENTS

Przemysław Bobrowski, Iwona Sobkowiak-Tabaka, Late Mesolithic settlement at Kopanica, site 29, Siedlec commune	9
Ewa Bugaj, Some remarks on the production of Greek sculpture and the new approaches in its study	35
Adriana Ciesielska, Immanuel Wallerstein's Centre – Periphery theory and its reception in archaeology	55
Marcin Dziewanowski, Katarzyna Pyżewicz, The results of investigations at the Funnel Beaker Culture settlement site in Mierzyn, Dobra Szczecińska commune, site 4, and their significance for the knowledge of the Middle Neolithic in the Lower Oder region	83
Agnieszka Góralczyk, <i>Vitis vinifera sylvestris</i> and <i>vitis vinifera sativa</i> . The domestication and dissemination of viticulture in the Old World based on archaeological and palaeobotanical research	123
Maria Kłoska, The role of nefertiti in the religion and the politics of the amarna period ..	149
Dawid Kobiąłka, Mikołaj Kostyrko, Kornelia Kajda, Archeology beyond <i>archaios</i> . A case study of a prisoner of war and internment camp in Tuchola (Kujawy-Pomerania Province)	177
Andrzej Kowalczyk, Late medieval and modern stoneware recovered during 2010–2011 excavations at ul. Ks. Posadzego 5, Poznań	201
Andrzej Krzyszowski, Dariusz Błaszczak, Radiocarbon dating of chamber graves from the early medieval cemetery at Sowinki (site 23a) in Wielkopolska	213
Ireneusz Marchelak, Leszek Ziąbka, Bronze Age hoard from Bolesławiec, Wieruszów District	235
Magdalena Domicela Matczak, Commemorated identity in the saints' images. The case of the early Christian mosaics from the Rotunda in Thessaloniki, Greece	313
Danuta Minta-Tworzowska, Lev Samuilovič Klejn's theory of archaeology against his scholarly biography	339
Jakub Niebieszczański, An outline of sedimentary environments in the Anthemous Valley (Northern Greece). Preliminary results of geoarchaeological research under the Anthemous Valley Archaeological Project	355
Marek Pankiewicz, Looking for the meanings of rock art through the research on contemporary children's art	375
Michał Pawleta, The dissemination of the archaeological heritage of the Bobolice region: implementation and propositions	389

Oleksandr Shelekhin, Single-edged sword from scythian barrow near myrne village in steppe ukraine	415
Rafał Skrzyński, Jan Romaniszyn, Biology versus culture. An overview of bioevolutionary and cultural theories of warfare in prehistoric prestate societies	437
Andrzej Smaruj, On the funerary rites of the population of the Wielbark culture in the Gniezno Lake District. A cemetery in Pałędzie Kościelne (site 1), Mogilno District	459
Justyna Żychlińska, The role and social position of women in the Early Iron Age as seen through the changes in funeral rites. The case of Wielkopolska	491
Daniel Żychliński, Cremation urn – the clothing of the deceased? Social stratification of the population of Wielkopolska in the light of the occurrence of two type of cremation urns in the Roman Iron Age	505

REVIEWS

Dawid Kobiłka, Olgierd Ławrynowicz, Joanna Żelazko (red.), <i>Archeologia totalitaryzmu. Ślady represji 1939–1956</i> , Instytut Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego, Instytut Pamięci Narodowej Komisja Ścigania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu Oddział w Łodzi, Łódź 2015	522
Andrzej Michałowski, Damian Waszak (red.) <i>Celtica studia z dziejów Celtów tom II, Tetragon</i> , Kalisz – Warszawa 2014	529
Danuta Minta-Tworzowska, Emmanuel Anati (red.), meaning of abstract signs?, <i>Expression</i> 2016, nr 13	533